

YMPÄRISTÖVALIOKUNNAN MIETINTÖ 3/2003 vp

Hallituksen esitys Suomen ja Viron välillä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen yhteistoteutuksesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä syyskuuta 2003 lähettänyt ympäristövaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen Suomen ja Viron välillä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen yhteistoteutuksesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 34/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntösihteeri Katja Keinänen, ulkoasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Seppo Oikarinen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- neuvotteleva virkamies Tuomas Kuokkanen, ympäristöministeriö
- ympäristönsuojeluasiamies Riitta Larnimaa, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- energia-asiantuntija Tuuli Kaskinen, Suomen luonnonsuojeluliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan hyväksyttäväksi Suomen ja Viron välillä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen yhteistoteutuksesta tehty sopimus. Sopimuksella luodaan puitteet kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiselle yhteisesti toteutettavilla hankkeilla sekä päästövähennysten ja sallittujen päästömääräyksiköiden luovuttamiselle ja hankkimiselle sopimuspuolten välillä ilmastomuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen ja Kioton pöytäkirjan mukaisesti. Esitykseen sisältyy lakiehdotus

sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona molemmat sopimuspuolet ovat ilmoittaneet toisilleen, että niiden valtiosääntöjen mukaiset edellytykset sopimuksen voimaantulolle on täytetty. Esitykseen sisältyvä laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan, kun sopimus tulee voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta puoltaa Suomen ja Viron välillä tehdyn sopimuksen hyväksymistä. Valiokunta puoltaa myös lakiehdotuksen hyväksymistä sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamiseksi.

Sopimuksen tavoitteena on vähentää kasvi-huonekaasupäästöjä yhteisesti toteutettavilla hankkeilla sekä luovuttaa ja hankkia päästövähennysyksiköitä ja sallittuja päästömääräysyksiköitä. Projektikohtainen yhteistoteutus ja päästökauppa ovat ns. Kioton mekanismeja. Yhteistoteutuksessa sopimuspuolena oleva valtio voi luovuttaa toiselle sopimuspuolelle tai hankkia toiselta sopimuspuolelta päästövähennysyksiköitä täyttääkseen Kioton pöytäkirjan mukaisen päästövähennysveloitteensa. Euroopan yhteisö on sitoutunut täyttämään kahdeksan prosentin päästövähentämisveloitteensa yhteisönä yhteisesti. Myös unioniin vuonna 2004 liittyvällä Virolla on sama kahdeksan prosentin päästövähennysveloite.

Valiokunta toteaa, että Kioton mekanismit tulevat käytännössä toteutettaviksi ennakoitua nopeammin, sillä Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät heinäkuussa 2003 direktiivin Euroopan laajuisesta kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmästä. Päästökauppajärjestelmä tulee voimaan 1.1.2005, jolloin järjestelmän piiriin kuuluvien toimijoiden tulee omistaa päästöoikeus jokaista ilmaan päästämäänsä hiilidioksiditonnia kohti. Jäsenvaltion tulee toimittaa kansallinen päästöoikeuksien alkujakosuunnitelma (National Allocation Plan, NAP) komissiolle 30.4.2004 mennessä. Siinä tulee selvittää sekä päästöjen alku- että tavoitetaso, laitokohtainen jakosuunnitelma ja vuosittainen päästöoikeuksien jako toimikausien sisällä. Kioton joustomekanismien (yhteistoteutus II/puhtaan kehityksen mekanismi CDM) käytön kautta saatavien päästöoikeuksien sisällyttäminen järjestelmään tapahtuu valmisteilla olevan ns. linkkidirektiivin avulla.

Valiokunta katsoo, että kyseessä oleva sopimus, joka tekee päästöoikeuksien siirtämisen mahdolliseksi, on tarpeellinen ja kannatettava. Kioton mekanismien käyttäminen lisää päästöjen vähentämisen tehokkuutta. Puitesopimus mahdollistaa sen, että hallitukset nimeävät toimivaltaisia viranomaisia projektikohtaista yhteistyötä varten. Tällöin yksityiskohtaisista hankesopimuksista ei tarvitse sopia hallitusten välisin sopimuksin, vaan toimivaltaiset viranomaiset voivat tehdä yksityiskohtaiset sopimukset toimivaltansa rajoissa.

Suomessa on jo käynnissä II/CDM-koeohjelma, jonka puitteissa pyritään hankkimaan kokemusta näiden hankkeiden käynnistämismahdollisuuksista ja päästövähennysten hankkimisesta. Koeohjelmaan kuuluu tällä hetkellä viisi II-hanketta Virossa. Suomen koeohjelman tavoitteena on saada aikaan päästövähennyksiä 2—3 prosenttia Suomen kokonaisvähennystavoitteesta. Lisäksi EU-päästökauppa tulee siirtämään päästövähennyksiä tulevaisuudessa muualle Eurooppaan.

Valiokunta korostaa, että Kioton sopimus edellyttää valtioiden toteuttavan päästövähennykset pääasiassa kotimaisin toimin. Yhteistoteutuksen kautta syntyneet päästövähennykset eivät saa olla esteenä kotimaisten toimien toteuttamiselle eikä niiden määrä voi olla huomattava verrattuna koko päästövähennykseen. Selvää kuitenkin on, että tämä Kioton sopimukseen perustuva veloite sitoo Suomea myös kahdensuuntaisissa suhteissa tehtävien järjestelyjen osalta.

Valiokunta katsoo, että Suomessa tulisi hyväksyä yleiset ohjeet tai kriteerit siitä, minkälaisia hankkeita voidaan hyväksyä yhteistoteutus-hankkeiksi. On varmistuttava siitä, ettei sopimuksen nojalla toteuteta sellaisia hankkeita, joiden hyväksyttävyys muiden ympäristövaikutustensa vuoksi on kyseenalainen. Vaikka epäilyttäkin tästä ei ole käynnissä olevien koehankkeiden osalta noussut esiin, olisi kriteerien olemassaolo periaatteellisesti tärkeää. Valiokunta katsoo, että tällaiset periaatteet voitaisiin hyväksyä samalla, kun Kioton mekanismit tulevat ko-

konaisuutena uudelleen tarkasteltaviksi kansallista ilmastostrategiaa tarkistettaessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy Tallinnassa 17 päivänä joulukuuta 2002 Suomen tasa-

vallan hallituksen ja Viron tasavallan hallituksen välisen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisen yhteistoteutuksesta tehdyn sopimuksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pentti Tiusanen /vas
vpj. Satu Hassi /vihr
jäs. Susanna Haapoja /kesk (osittain)
Hanna-Leena Hemming /kok
Rakel Hiltunen /sd
Antti Kaikkonen /kesk
Inkeri Kerola /kesk

Mikaela Nylander /r
Heikki A. Ollila /kok
Eero Reijonen /kesk
Jukka Roos /sd (osittain)
Satu Taiveaho /sd
Ahti Vielma /kok
Pia Viitanen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos.